

KUNST >

Kunststyrelsen

EVALUERINGSRAPPORT

CARTE BLANCHE EGNSTEATER I VIBORG

EFTERÅR 2008

Udarbejdet af egnsteaterkonsulenterne Susanne Danig og Carsten Wittrock

Foto af Emil Schildt fra forestillingen: Mit loft under himlen

Baggrund for evalueringen

Denne evaluering er lavet af egnsteaterkonsulenterne Susanne Danig og Carsten Wittrock på baggrund af teatrets selvevaluering, og dialogmøder afholdt 6/11-08 og 9/12-08 med Carte Blanche (Sara Topsøe-Jensen og Thorkild Andreasen) og Viborg kommune (Karl Engelbrecht). Evalueringen sker på baggrund af egnsteaterbekendtgørelse nr. 1404 af 7. december 2007 og med udgangspunkt i et koncept udarbejdet af egnsteaterkonsulenterne i dialog med KL og FAST/BTS. Opfyldelsen af eksisterende egnsteateraftale er vurderet. Evalueringen målretter sig mod etablering af en ny egnsteateraftale. I forbindelse med evalueringen har egnsteaterkonsulenterne set forestillingerne *Løvspring*, *Mit loft under himlen* og *Leg*. Diverse skriftligt materiale såsom årsrapporter, regnskaber, anmeldelser og salgsmateriale er inddraget i evalueringen.

Beskrivelse af Carte Blanche

Carte Blanche er stiftet i år 2000 med Sara Topsøe-Jensen som kunstnerisk omdrejningspunkt og er etableret som egnsteater i Viborg 2004 i et samarbejde mellem Viborg Kommune og Viborg Amt. Carte Blanche producerer to nye forestillinger om året for børn og unge eller, som de skriver det, *alle der lader sig undre og betage*¹. Teatret modtager kr. 1.400.000 (2008 tal) i tilskud fra Viborg Kommune, og kr. 1.400.000 (2008 tal) i direkte statstilskud som følge af kommunalreformen. Teatret har i indeværende aftaleperiode haft egenindtægt på et sted mellem kr. 300.000-700.000 årligt. Carte Blanche har en svingende turneaktivitet fra år til år afhængig af hvor mange lokale aktiviteter, der satses på. Turneaktiviteten er ligeligt fordelt mellem nationale og udenlandske opførelser (i 2007: 27 internationalt og 28 nationalt). Forestillingerne i udlandet er efter teatrets udsagn en aktivitet der økonomisk set hænger bedre sammen end forestillinger på det danske marked. Teatret har 3 fastansatte, hvilket vil sige: Kunstnerisk leder Sara Topsøe-Jensen, administrativ leder Thorkild Andreasen og derudover en tekniker. Øvrigt personale ansættes i perioder i forbindelse med produktioner og spilleperioder. Teatret har til huse i egne lokaler i en del af det gamle Viborg kasserne, hvortil Viborg Kommune har opført en hel ny og meget fleksibel teatersal hvor de stationære forestillinger og gæstespil opføres. Teatrets prøvesal er også egnet til forestillinger i mindre format. Ud over forestillinger i det traditionelle teatterum, spiller Carte Blanche også stedsspecifikke forestillinger som f.eks. i kasernens kældre. Teatret spiller en meget stor del af deres forestillinger lokalt. Der er i 2007 spillet ikke færre end 44 opførelser lokalt i Viborg. Der spilles for børneinstitutioner i Viborg uden beregning og med en lav billetpris til de offentlige forestillinger lokalt. Carte Blanche har en samlet husleje på kr. 371.572 (2007 tal) til administration, øvelokaler, værksted, lager og teatersal. Teatret er organiseret som en selvejende institution med en bestyrelse på 7 personer. Ud over egenproduktioner har teatret megen fokus på lokalt samarbejde med Kulturprinsen og andre lokale kulturinstitutioner

¹ Teatrets salgsmateriale

Profil og selvopfattelse

Carte Blanche arbejder med den performative teaterform. Teatrets kunstneriske profil centrerer sig omkring Sara Topsøe-Jensen, som har sin baggrund fra Nordisk Teaterskole og sit arbejde med det columbianske Teatro de los Sentidos. Sara Topsøe-Jensen er ophav til idéerne i de fleste forestillinger på teatret og skaber sine forestillinger i, som hun selv betegner, tre meget tydeligt afgrænsede faser. Første fase er Sara Topsøe-Jensens helt egen: Den idéskabende fase, den indre dialog. Denne fase værner hun om for at sikre, at processerne ikke forhastes og trækkes i en forkert retning. Inden det egentlige prøverum 3. fase), projektformulerer hun i et samarbejde med Thorkild Andreasen. Carte Blanche producerer forestillinger, som de selv beskriver det: *teater der efterlader flere spørgsmål end svar*² eller, som det fremgår af deres salgsmateriale: *formidler komplekse og ulogiske sammenhænge i et poetisk fantasifyldt og fabulerende sprog*³.

Vi ser to spor i teatrets forestillinger. Det ene spor er de forestillinger, hvor publikum inddrages som aktive deltagere i form af det medspillende publikum som i *Leg/05* eller på oplevelsesvandring gennem labyrintiske og sansemættede forestillinger som f.eks. *Kalejdoskop/06*, *Bola de Oro/07*, *Transformation/08*. Det andet spor er den klassiske teaterform med "en væg" mellem scene og publikum. Her arbejdes i et blandingsfelt på den ene side et dukketeater med en neutral dukkefører, som ligger hele spillet over i dukke/objekt og dermed på alle måder gestalter dukken/objektet. På den anden side opleves performeren, der indgår på lige fod med objekterne, hvor objekterne tydeligt føres, og hvor interaktionen mellem performer og objekt får betydning som i *var Der engang/00*, *Mit loft under himlen/03*, *Løvspring/07*.

Performancekunsten og dermed også Carte Blanche er ofte blevet kategoriseret som interaktive, eksperimenterende og nyskabende. Det kan være problematisk at blive fastlåst eller fastlåse sig selv i disse prædikater. Hvor længe er man eksperimenterende og i hvilket perspektiv ses begreberne. Carte Blanche har en meget let og uhøjtidelig tilgang til disse prædikater.

*Ordene går i opløsning, alle har vel et ønske om at være eksperimenterende og fornyende - og set i forhold til hvad*⁴

Selv scenekunst har ikke fylde som overskrift hos Carte Blanche. Sara Topsøe-Jensen ser sig selv lige så meget som billed- og installationskunstner som hun ser sig som scenekunstner. Vi mener, endog ganske klart, at teatret overfører dette billedunivers til deres forestillinger.

*teatret har sin helt egen kunstneriske profil, hvor vi konstant forsøger at udfordre os selv og vores publikum, samt afsøge grænsfeltet mellem teater og andre udtryksformer*⁵

² Teatrets selvevaluering

³ Teatrets salgsmateriale

⁴ Sara Topsøe-Jensen, evalueringsmøde 6.11 2008

Sara Topsøe-Jensens fascination af billedet og den sanselige oplevelse ses tydeligt i forestillingerne som bl.a. centrerer sig om boginstallation og sensoriske labyrinter men også i alle de sekundære aktiviteter, som teatret involverer sig i: Den levende fortællings rum, værkscenesættelse, optog m.m. Alt sammen i samarbejde med lokale aktører såsom museer, Kulturprinsen, børnehaver og bibliotek.

Mit loft under himlen, er en sanselig rejse gennem fragmenter af det, der fylder i vores drømmeunivers. Forestillingen rammer plet i forhold til det publikum, der lader sig undre og betage. Forestillingen giver stof til eftertanke og giver associationerne frit spil. Således at publikum selv digter videre på de mange åbne spørgsmål, som forestillingen rejser. *Mit loft under himlen* er en dejlig forestilling og en af de forestillinger, der er med til at tegne Carte Blanchés nationale og internationale profil som et vigtigt performanceteater for børn.

Løvspring er en minimalistisk animationsforestilling, der med enkle midler og sin artistiske påhitsomhed tryllebinder os. Forestillingen kan i vores vurdering have en tendens til at lukke sig om sig selv og ikke indfange os på selve historien eller universet. Det er som om, fascinationen af animationen og spillerens formåen kommer til at skygge for et samlende udtryk.

Leg er en forestilling, hvor det æstetiske udtryk brydes af samspillet med publikum. Børnene inddrages direkte i forestillingen, som aktører i forestillingens legeunivers, og forestillingen får et pædagogisk sigte, hvor børnene til sidst tages i ed på: *jeg lover at lege så længe jeg lever*⁶. Carte Blanche viser med denne forestilling en meget atypisk, men vellykket og sjov forestilling der til fulde lever op til teatrets egne krav om at hele tiden udforske nye veje.

Lokal forankring

En af overskrifterne for Carte Blanche er at skabe resonans hos befolkningen i Viborg. Selvom Carte Blanche har været i Viborg i 5 år, er denne opgave stadig i front, og der er mange udfordringer for teatret, hvilket også afspejles i kommunens udsagn i forbindelse med denne evaluering: *Udfordringen ligger i at synliggøre og bevidstgøre den lokale forankring yderligere⁷ og i Viborg Kommune er Carte Blanche næppe kendt i brede kredse⁸*

Dette fokus på at være lokalt teater og en aktiv deltager i kulturbilledet lagde de første år som egnsteater et vældigt pres på teatrets kunstneriske ledelse. Men i dag ses det på teatret ofte som en udfordring og en ny mulighed for at komme ud med sin kunst. For teatret er det vigtigt hele tiden at finde sin vinkel og sende et kunstnerisk signal, man kan stå inde for. Det betyder, at der kræves en stor portion ad hoc kreativitet. Hvordan

⁵ Teatrets selvevaluering

⁶ Fra forestillingen *Leg*

⁷ Kommunens evalueringssvar

⁸ Kommunens evalueringssvar

deltager teatret i åbningen af et citymaraton, installationskunst på biblioteket, sanselabyrinth på Skovgaardmuseet osv. Der er ingen tvivl om, at teatret rummer denne kreativitet og lyst til at løse opgaverne, som er et stort aktiv for såvel teater som kommune. Vi er dog nødsaget til at påpege, at der er grænser for hvor store byrder, der kan pålægges det forholdsvis lille faste personale på teatret. Det er vores opfattelse, at både kommune og teater er denne problematik bevidst, og at de er i stand til at finde den nødvendige balance. Når teatret stiller alle sine lokale forestillinger til rådighed lokalt uden beregning for sit publikum, ligger der en helt åbenlys fare for, at publikum/lokalbefolkningen ikke værdsætter forestillingerne og dermed teatret på samme måde, som når der er betalt for oplevelsen. Denne psykologiske mekanisme kræver et særligt fokus i teatrets kommunikationsstrategi. Det kunne være i retning af, at publikum skal føle sig særligt udvalgt til at modtage den gave, det er at blive inviteret i teatret. Her tænkes ikke så meget på børnene, men mere på de voksne beslutningstagere. Vi ser opgaven med i endnu højere grad, at få befolkningen i Viborg til at tænke "vores teater" om Carte Blanche som den vigtigste for den kommende aftaleperiode. Teatret har alle de platforme og instrumenter i spil, som skulle gøre det muligt at løse denne opgave, men mangler en samlet strategi og målsætning for dette arbejde.

National synlighed og betydning

Der er ingen tvivl om, at Carte Blanche har indtaget en plads på den nationale teaterscene. Carte Blanche var det første teater af sin art, der begyndte at producere performanceteater for et børne- og ungdomspublikum. Denne udfordring af det mere traditionelle teater og for den sags skyld også danseteatret har bevirket, at vi i dag ser mange blandingsformer og eksperimenter med formsproget i scenekunsten for børn og unge. Vi vil fremhæve Carte Blanche som et teater af væsentlighed på den nationale arena på trods af et begrænset antal opførelser ude i landet. Vi ser det som væsentligt, at teatret fastholder sine nationale turnéer eller opførelser, således at Carte Blanche ikke lukker sig ude fra den nationale teaterfaglige dialog.

Det er en del af Carte Blanchés egnsteateraftale hvert år at vise et mindre gæstespilprogram af børneteater i Viborg. Teatret præsenterer således 4 forestillinger om året med forskellige slags børneteater. Der er et klart princip om at vælge mindre kendte grupper, og Sara Topsøe-Jensen ligger her en klar kunstnerisk linje og udnytter det faktum, at hun har kendskab til mange dele af dansk børneteater. En kompetence Viborg Kommune sagtens kunne bygge videre på. Teatret forsøger med sit repertoire og gæstespilrække at dække hele aldersspektret og har de sidste år mærket en stigende interesse specielt for teater for de mindste børn i forhold gæsteforestillinger, dette potentiale bør teatret udnytte i en fremtidig strategi.

Internationale aktiviteter

Carte Blanche arbejder internationalt og er internationalt anerkendt. Dels har teatret et kunstnerisk samarbejde med Gabriel Hernandez og Marga Socias fra det Columbianske

Teatro de los Sentidos, der ligesom Carte Blanche arbejder med sensorisk labyrint teater. Gabriel Hernandez og Marga Socias har skabt forestillingerne *Bola de Oro* og *Transformation* til Carte Blanche. *Bola de Oro* blev vist under børneteaterfestivalen i 2007, som netop det år blev holdt i Viborg. Dette har medført at Gabriel Hernandez og Marga Socias har afholdt workshops for det øvrige teatermiljø på Odsherred Teaterskole. Carte Blanche er et af de nye danske børneteatre, som har international bevågenhed, hvilket har resulteret i en del international turnéaktivitet. Det er noget teatret værdsætter, fordi det bibringer dem ressourcer såvel kunstnerisk som økonomisk. I de sidste år har de turneret med *Mit loft under himlen*, *Leg*, *Kaleidoskop* og *Løvspring* i USA, Skotland, Polen, Holland, Canada, Finland, Irland, Rusland, Spanien, Tyskland og Serbien. Der spilles årligt et sted mellem 20-40 forestillinger i udlandet og teatret mærker at denne interesse for forestillingerne internationalt er nogenlunde konstant.

Carte Blanche har ikke hidtil vist udenlandske gæstespil i deres lille gæstespilsprogram, men det er en meget oplagt mulighed, som teatret også selv har udtrykt ønske om at udnytte. I 2008 kunne Carte Blanche dog i samarbejde med kommunen præsentere den internationale del af børneteaterfestivalen Caravanen for Viborgs borgere.

Det er vores vurdering, at Carte Blanche har et voksende potentiale for international turné, som også støttes fra Scenekunstcentrets internationale pulje. Det er vigtigt at understøtte og værdsætte dette udviklingsperspektiv. Samtidig vil vi pege på muligheden for at udnytte internationale kontakter til internationale co-produktioner.

Organisation, ledelse og kommunikation

Carte Blanche er en lille ny organisation med kun 3 fastansatte. Som ung organisation er der en energi og sund drivkraft i teatret, der bærer teatret igennem de fleste udfordringer, og den store fleksibilitet i kun at være 3 ansatte værdsættes i høj grad. Med en historie med Sara Topsøe-Jensen som stifter af teatret ligger der en naturlighed i at mange beslutninger centrerer sig omkring hende. Med ansættelsen af Thorkild Andreasen som administrativ leder er der sat gang i en proces, der kan frigøre Sara Topsøe-Jensen fra mange af de administrative og ledelsesmæssige funktioner.

Vi har respekt for, at den kunstneriske ledelse ønsker så lidt administration som muligt, og at fokus bibeholdes på de kunstneriske processer. Vi konstaterer samtidig en meget presset organisation, hvor især de administrative funktioner er under pres. Det er ganske enkelt svært at besidde alle kompetencer i én person, og at skulle sprede sine arbejdsopgaver i så høj grad som det er tilfældet for den administrative leder. Teatret bør overveje muligheden for at ekspandere med en ekstra medarbejder, der enten kan varetage teatrets salg og kommunikation eller kan støtte den administrative leder i de øvrige opgaver. Samtidig må vi sige, at de administrative opgaver grundlæggende er i orden. Hvilket også er et faktum, kommunen sætter pris på. De skriver således i deres evalueringsbesvarelse at, *teatret er meget veldrevet med administrativ og økonomisk professionalisme*⁹

⁹ Kommunens evalueringssvar

Det fremgår på flere måder i teatrets selvevaluering, at det største administrative problem er formidling. Nok er de formidlingsmæssige kompetencer tilstede, men de er som teatret beskriver det:

begrænset af tids- og ressourcemæssige rammer, forstærket af at de kunstneriske kompetencer har førsteprioritet i forhold til de ressourcer, som teatret råder over¹⁰

Teatret har svært ved at svare på målgruppespørgsmålene i selvevalueringen, og mangler en præcis forståelse af, hvordan det kunstneriske værk formidles. Det fremgår af vores samtale med dem, at de opfatter det som et problem de endnu ikke har fundet den rette løsning på. Kommunen peger ligeledes i deres evaluering på, at der ligger en udfordring i at arbejde med synliggørelse. Vores vurdering er, at teatret ved at styrke de kommunikative kompetencer og være mere klar på, hvordan Carte Blanche beskrives og formidles, kan opnå mange fordele i forhold til en bedre lokal forankring, et større publikum til de lokale forestillinger samt et bedre salg af forestillinger nationalt og internationalt.

Carte Blanche har en bestyrelse, der både har kommunal repræsentation, repræsentation af Kulturprinsen, medarbejderrepræsentant, og medlemmer der dækker en kunstfaglig, børnekulturel og markedsføringsmæssig indsigt. Tre af bestyrelsesmedlemmerne udpeges af bestyrelsen efter indstilling fra den kunstneriske leder. En strategisk fornuftig afbalancering, der både giver kommunal indflydelse, sikrer en faglig dialog, og sikrer teaterlederen indflydelse på valget af de folk, der skal være hendes vigtigste sparringspartnere på formelt plan.

Principielt kan det være vanskeligt at have direkte politisk repræsentation i en bestyrelse, fordi der kan opstå interessekonflikter. Men netop ved nye institutioner som Carte Blanche kan det være fornuftigt for at sikre politisk forståelse for teatrets vilkår.

Vores vurdering er derfor, at teatrets bestyrelse reelt fungerer som et vigtigt led i styring af organisationen, da de har den fornødne vægt og dækker bredt i kompetencer.

Bestyrelsens medlemmer kan give et kvalificeret med- og modspil til teaterledelsen. Vi vil dog pege på muligheden for at arbejde mere konsekvent og bevidst med inddragelsen af bestyrelsen især omkring de langsigtede udviklingsperspektiver for teatret. Samtidig ville bestyrelsen kunne inddrages i arbejdet med at sikre en praksis for løbende selvrefleksion, således, at der sker en mere bevidst og konstruktiv erfaringsopsamling på Carte Blanche.

Opfyldelse af gældende egnsteateraftale

Teatret er med sit store engagement og sine gennemarbejdede professionelle forestillinger med til at give Viborg en plads på det kulturelle landkort. Teatret skaber samarbejder på tværs i det lokalkulturelle billede. Teatret opfylder lige præcis kravet om en gæstespilsrække på 4 forestillinger. Teatret viser sig som en udadvendt kulturdynamo i

¹⁰ Sara Topsøe-Jensen Evalueringssamtale 6.11. 2008

mange sammenhænge uden at dette flytter fokus fra kerneopgaven med at producere teater. Det er derimod for os lidt sværere at få øje på hvor teatret medvirker til at skabe nyt erfaringsmateriale i forhold til formidling, men det skulle så også være det eneste i den gældende aftale som nedprioriteres af teatret. Vi vil derfor tilslutte os kommunens udsagn om at forventningerne i hovedtræk er opfyldt i forhold til den gældende egnsteateraftale.

Sammenfattende vurdering af teatret

Viborg Kommune har taget det valg at etablere et egnsteater med en særlig kunstnerisk profil som performanceteater for børn. Carte Blanche har på trods af performancekulturens modstand på konformitet taget opgaven som egnsteater til sig. Vi har en kommune der forstår at værne om det særegne, og et teater der har formået at se en udfordring i rollen som egnsteater. I dette samspil ser vi et klart udviklingspotentiale og mange muligheder for udfoldelse. Det er dog vigtigt både internt og eksternt at holde sig for øje, hvor meget organisationen kan bære. Derfor er opgaven, både for kommune og teater, at holder fokus på forestillingerne og blive ved med at finde nye veje til et publikum. Der er ingen tvivl om at teatret bæres af en stor vilje, og at der i dette ligger at der hele tiden bør gives plads til fordybelse og skærpelse af håndværket.

For os at se ligger der en solid platform til den kommende egnsteateraftale i, at kommunen ønsker et lokalt funderet og særegent teater, med hovedvægten af aktiviteterne lokalt – i dette ønske ligger et udtryk for en nødvendighed af Carte Blanche's tilstedeværelse som Viborgs egnsteater og med nedenstående udsagn fra teatret et klart udsagn om at de vil løfte opgaven:

*Vores eneste eksistensberettigelse er, når vi forsøger at bryde grænser,
hvis vi forsøger at skabe nyt og gå nye veje¹¹*

Evalueringsens forslag til den nye egnsteateraftale og indsatsområder

- At fastlægge en målsætning og strategi for hvorledes teatret opnår større synlighed overfor lokalbefolkningen i Viborg og omegn.
- At de administrative ressourcer defineres og udbygges således at presset på netop denne del af organisationen afhjælpes.
- At der arbejdes bevidst på at opbygge metoder til selvrefleksion på flere niveauer til kontinuerlig erfaringsopsamling på teatret.
- At det internationale perspektiv understøttes og udbygges.

¹¹ Sara Topsøe Jensen, evalueringsmøde 6.11 2008